

SAHEL

Současná situace

Organizace OSN pro výživu a zemědělství FAO spolu s mnoha neziskovými organizacemi (v čele s Oxfam a Save the Children) varuje před vážnou potravinovou krizí, která hrozí zemím tzv. Sahelského regionu (jde o pás zemí táhnoucí se napříč africkým kontinentem od západu na východ na jižním okraji Sahary). Podle odhadů je ohroženo až 15 milionům lidí. To zahrnuje 5,5 milionů obyvatel Nigeru (35 % populace), 3 miliony Malijců (pětina populace), 3,6 milionů lidí v Čadu (28 % populace), 1,7 milionů lidí v Burkině Faso (desetina obyvatel), 850 tisíc Senegalců (6 %), 713 tisíc obyvatel Gambie (37 %) a 700 tisíc obyvatel Mauretánie (22 %). Většina vlád již vyhlásila stav ohrožení a požádala o mezinárodní pomoc. Bohužel se ale nejedná ani o první krizi v tomto desetiletí, Sahel zaznamenal podobnou situaci v roce 2005 a následně i v roce 2010.

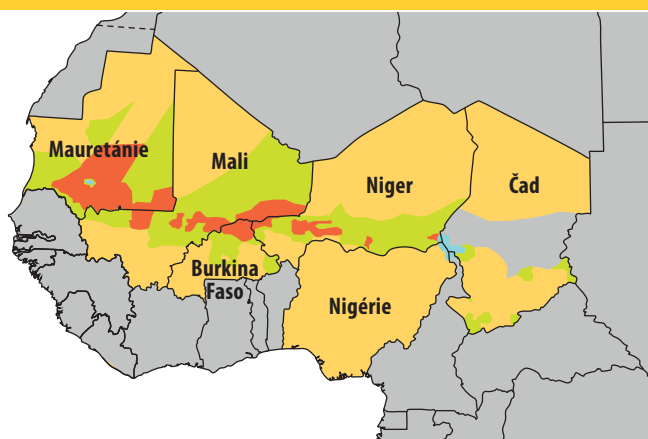
Hrozící krizi má podle FAO na vině několik faktorů: sucho, prudký pokles produkce obilovin, vysoké ceny potravin, nedostatek krmiva pro dobytek, pokles remitencí (finančních toků zasílaných od migrantů do zemí jejich původu), degradace životního prostředí, přesídlování populace a chronická chudoba. Sahel mimo jiné vykazuje vysokou úroveň prudké akutní podvýživy, která zasahuje 15 % obyvatel regionu a na jejíž následky podle odhadů UNICEF ročně zemře více než 300 tisíc dětí.

Celý západoafrický region je svědkem nárůstu cen potravin mezi 25 - 50% oproti průměru posledních pěti let. Podle FAO se v tomto regionu také od roku 2010 o čtvrtinu propadla zemědělská produkce, nejhůře však byla zasažena Mauretánie, kde byl zaznamenán pokles o 52 %, v Čadu o 50 % a v Nigeru o 27 %. Situaci dále zhoršuje obnovený konflikt na severu Mali mezi vládou a Tuaregy, který vyhnal z domovů na 160 tisíc Malijců (21. března došlo v zemi k vojenskému převratu a situace v zemi je ještě více nepřehledná), a násilí v severní Nigérii, v jehož důsledku poklesl objem vývozu obilí do Nigeru a Čadu.

Klíčové indikátory některých zemí

GHI - Global Hunger Index/Index globálního hladu - nástroj vyvinutý Mezinárodním institutem pro výzkum potravinové politiky IFPRI (International Food Policy Research Institute). Je vypočítáván na základě třech ukazatelů: podílu podvyživené populace, podílu podvyživených dětí pod hranicí pěti let a dětské úmrtnosti.

Stav potravinové nestability (výhled červenec až září 2012)

Akutní fáze potravinové nestability

- 1. Minimální
- 2. Napjatá
- 3. Krize
- 4. Stav nouze
- 5. Katastrofa/hladomor

Zdroj: FEWSNET Famine Early Warning Systems Network

Index klasifikuje státy na stupnici od jedné do sta. Hodnoty menší než 5 vyjadřují minimální hodnoty, 5 - 9,9 odrážejí mírný hlad, 10 - 19,9 indikují vážný problém, hodnoty mezi 20 - 29,9 jsou alarmující a hodnoty nad 30 jsou extrémně alarmující. Uvedená čísla uvádějí stav v roce 2011. V roce 2011 bylo klasifikováno 81 států, jejichž index přesáhl hranice 5 bodů.

Burkina Faso:

- GHI: 17,2 (44. místo z 81 států)
- Počet populace žijící pod hranicí chudoby: 46 %
- Populace závislá na zemědělství: 80 %
- Zemědělství v HDP: 40 %
- Hlavní produkce: čirok, proso, kukuřice, cukrová třtina
- Hlavní dovozní produkty: pšenice, rýže, sušené mléko
- Hlavní vývozní produkty: bavlna, sezam

Mali:

- GHI: 19,7 (53. pozice)
- Počet populace žijící pod hranicí chudoby: 43 %

- Populace závislá na zemědělství: 70 %
- Zemědělství v HDP: 40 %
- Hlavní produkce: proso, rýže, čirok, kukuřice
- Hlavní dovozní produkty: rýže, rafinovaný cukr, zpracované potraviny, palmový olej
- Hlavní vývozní produkty: bavlna, mango

Niger:

- GHI: 23 (66. pozice)
- Počet populace žijící pod hranicí chudoby: 63 %
- Populace závislá na zemědělství: 80 %
- Zemědělství v HDP: 45 %
- Hlavní produkce: čirok, proso, cibule
- Hlavní dovozní produkty: rýže, sušené mléko, palmový olej
- Hlavní vývozní produkty: sušená cibule, neloupaná rýže, třtinový cukr

Senegal:

- GHI: 13,6 (34. místo)
- Počet populace žijící pod hranicí chudoby: 54 %
- Populace závislá na zemědělství: 75 %
- Zemědělství v HDP: 15 %
- Hlavní produkce: rýže, cukrová třtina, podzemnice olejná, maniok, proso
- Hlavní dovozní produkty: rýže, pšenice, kukuřice, sójový olej
- Hlavní vývozní produkty: tabák, arašídový olej, bavlna

Řešení

Na rozdíl od situace, kterou zažila loni východní Afrika, vlády v západní Africe reagovaly na přicházející potravinovou krizi rychleji, vyhlásily stav ohrožení a požádaly o mezinárodní pomoc v relativně rychlém sledu. Zvyšující se výskyt akutních krizí však poukazuje na to, že je třeba zaměřit se hlouběji na všechny kořeny problému, protože pouhá humanitární pomoc nestačí. Momentálně FAO volá po potřebě navýšit dosavadní pomoc alespoň o 70 milionů dolarů.

Kromě akutní humanitární odpovědi je třeba **posílit systémy rychlé reakce** a specifikovat faktory nutné ke spuštění okamžité strategické reakce na regionální i národní úrovni. Pro odstranění chronické chudoby a podvýživy je také nutné **implementovat dlouhodobé národní programy sociální ochrany, posilovat rozvoj venkova** (a obzvláště marginálních zemědělských oblastí), **propracovat plány na regionální snižování rizika katastrof** (Disaster Risk Reduction/DRR), **investovat do agroekologických systémů produkce potravin a chovu dobytka na lokální úrovni** nebo **rozvinout regionální systém potravinových skladů** pro případ nedostatku potravin. Mezinárodní donoři se pak musí **zaměřit na kvalitu, rychlost a vhodnost záchranné pomoci**. Nic z toho však nebude možné bez **posílení regionálních institucí a dobrého vládnutí**.

Zdroje:

FAO Crop Prospect and Food Situation 2012: <http://www.fao.org/giews/english/cpfs/index.htm>
 Global Hunger Index reports: <http://www.ifpri.org/book-8018/node/8059>
 Sahel Working Group: *Escaping the Hunger Cycle*, 2011.

Odkazy:

<http://countrystat.org/>
www.fao.org/countryprofile
<http://www.fao.org/news/story/en/item/122921/icode/>
www.fews.net
www.oxfam.org/en/pressroom/pressrelease/2012-03-09-west-central-africa-drought-could-become-catastrophe-if-action-not-taken
www.ruralpovertyportal.org/web/guest/region/home/tags/africa

Pražský institut pro globální politiku – Glopolis, o.p.s. je nestranickou nevládní organizací, která se zabývá především analýzou ekonomické globalizace, obchodu a rozvoje, zemědělství a klimatické změny.

Infolist vyšel s podporou České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a s podporou Evropské unie. Obsah infolistu nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů a nezakládá odpovědnost z jejich strany.

Březen 2012